

Årsmelding for Sara Oust venneforening 2025

FORMÅLSPARAGRAF

Sara Oust venneforening har som formål å utvikle interesse for og kunnskap om haugianerkvinnen Sara Oust. Vi ønsker å sette de verdiene og holdningene som hun og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal sto for inn i vår tid.

KILDER OM SARA OUST

Hva vet vi om Sara Oust? Hvordan vet vi at det vi tror vi vet er sant? Informasjon om Sara finnes mange steder, blant annet i kirkebøker, gamle dokumenter og eldre avisartikler.

På hjemmesiden vår finner du et slikt kildentat: Anno Musea i Nord-Østerdalen under fanen «Besøk oss». <https://museainordosterdalen.no/sara-oust-venneforening> Der finner du også informasjon om Hans Nielsen Hauge, Sara Oust og haugianerbevegelsen som er hentet fra ulike kilder.

Styre valgt på årsmøte 6. 11. 2024 i Vingelen

Styremedlemmer:

Inger Karin Røe Ødegård, gjenvalg 1 år

Rolf Norsen, gjenvalg 1 år

Vigdis Vingelsgaard, gjenvalg 1 år

Hanne Nesteby, 2 år

Olav Erlie, 2 år

Solveig Fiske, 2 år

Varamdlemmer:

Tone Hagen, 1 år

Ingunn Løvold, 1 år

Valgkomité:

Leif Vingelen, 1 år, ikke på valg

Brit Vingelsgaard Ryen, 2 år

Trond Gellein Løken, 2 år

Styrets arbeid

Organisering

Styret har praktisert flat struktur, Inger Karin Røe og Vigdis Vingelsgaard ble valgt som AU på første styremøte.

Inger Karin har hatt ansvar for oppdatering i Brønnøysundregistrene, og på Altinn. Hun har skrevet søknader om økonomisk støtte til Dramaprojektet, innkalt til styremøter, ledet møtene og holdt kontakt med styrets medlemmer.

Vigdis har vært referent og hatt kontakt med Musea i Nord-Østerdalen vedr. seminar og utstilling.

Olav har vært økonomiansvarlig.

Hanne har vært ansvarlig for medlemsverving.

Solveig har hatt ansvar for Facebook og medlemsbrev.

Rolf har arbeidet videre med Dramaprojekt

Tone har vært behjelpelig med TEAMS til styremøtene.

Styremøter på Teams

Vi har hatt 8 styremøter: 18. november, 27. januar, 3. mars, 30. april, 17. juni, 2. september, 29. september, møte 20. oktober som ble utsatt til 3. november.

Medlemsblad

Det er sendt to medlemsblad på e-post siden forrige årsmøte: nr. 2/24 13. desember utarbeidet av Trond Gellein Løken, og nr. 1. 2025 sendt 3. juni, utarbeidet av Solveig og Inger Karin.

Formidling i Vingelen kirke- og skolemuseum.

I samarbeid med Musea i Nord-Østerdalen og Vingelen kirke- og skolemuseum fikk vi lånt inn haugianerkvinna Helene Dahler Tangens rokk fra Glomdalsmuseet. Den er grønnmalt, og det står Helene Dahler på den ene sida. Dette er en sjelden form for rokk, som kalles skottrokk. Hun kan ha hatt den med fra Bredtvedt til sitt nye hjem på Neby Østre i Tynset, da hun giftet seg med Melchior Tangen. Hennes mor, Ingeborg, var enke etter Hans Nielsen Hauge, og giftet seg andre gang med Christen Dahler, begge flyttet til Neby på eldre dager. Med dem kom flere gjenstander fra Bredtvedt til Neby. Sønnen til Helene og Melchior, Peer Tangen, ga eller solgte mange gjenstander til det nyopprettede Glomdalsmuseet først på 1900-tallet. Mens en boksamling ble gitt til Tynset bygdemuseum og befinner seg nå på museumssenteret Ramsmoen, på Tynset

Gjenstander etter Hans Nielsen Hauge

Vigdis Vingelsgaard var 21. juli 2025 på besøk i Gomostua på Neby hos familien Schwartz, etterkommere etter Sigrid og Peer Tangen, for å se på et brodert veggteppe med blomstermotiv og en stol i rokokkostil som tradisjonen sier at Hans Nielsen Hauge skulle ha laget. Disse ble trolig tatt med fra Bredtvedt av Ingeborg, mor til Helene Dahler Tangen.

I Ivar Streitliens bygdebok for Tynset, bind I side 589, beskrives Glåmstua som Peer Tangen eide. Her regnes det opp gamle ting som oppbevares av Helene Schwartz f. Tangen og Melchior

Tangen: «7. Fint utskoren sittestol laget av Hans Nielsen Hauge da han satt i fengsel (1804-1814)». Og til slutt: «Et særdeles fint og fargerikt blomsterteppet sydd av Hans Nielsen Hauge».

Sigbjørn Ravnåsen skriver i *Ånd og hånd* (2002) s. 115: «I 2000 foretok forfatteren en undersøkelse omkring haugetradisjoner lokalisert til Nord Østerdalen». Han ble vist to gjenstander på Tynset. «Tradisjonen sier at Hauge skal ha laget begge disse gjenstandene mens han satt i fengsel». (Et brodert teppe og en stol med nydelige utskjæringer). Ravnåsen oppgir Solveig Salbu som muntlig lokalhistorisk kilde, og han har besøkt *Gommostua* og fotografert gjenstandene.

Det var meget interessant å få se disse to gjenstandene. Dagens eiere tok godt imot venneforeningens utsending, som også er utdannet konservator og har arbeidet med bevaring av museumsgjenstander i Hedmark.

Etter rådføring med tidligere kollega Bjørn Sverre Hol Haugen som nå arbeider ved Norsk folkemuseum, kan vi anføre følgende:

Stolens utskårede dekor kan være utført så tidlig at det er sannsynlig at Hauge kan ha laget den. *Teppeet vurderes ut fra stilhistoriske kriterier til å være laget fra 1850-tallet og utover.* (Uttalelse 8.10.2025 på e-post av kulturhistoriker Bjørn Sverre Hol Haugen, Norsk folkemuseum, på bakgrunn av VV sine foto av veggteppet).

Det er dessverre derfor lite sannsynlig at Hans Nielsen Hauge har brodert veggteppet.

Både stol og teppe er i god bevaringsmessig stand og blir tatt vare på. Men det knytter seg dermed enda større interesse til at stolen blir godt bevart for framtida og kan bli vist fram i den rette kontekst en gang imellom.

Vingelsdagen i Olsok-uka

Under Vingelsdagen i juli 2025 var Bjørn Ivar Ryen kunnskapsrik guide for en stor gruppe som vandret fra Vingelen kirke - og skolemuseum, gjennom Vinnilsgarden til Tollefsa med to bruk på opprinnelig plass, så omvisning i restaurert sommerstue på Åkeren (, videre) til Persjordet og tomtene for den eldste kirka. Siste stopp på tilbakeveien var av praktiske grunner Tollefsa der Bjørn Ivar snakket om Sara Oust som hadde trått sine barnesko i garden på utsida av veien, Ousta. Arrangementet var ved Rørosmuseet.

SOv setter stor pris på at minnet om Sara Oust blir holdt levende i Vingelen.

Dramaprojektet **Folk på flyttefot - jakta på et bedre liv**, relatert til 200 års markeringen for utvandringen fra Norge til Amerika

Det var flere haugianere ombord da sluppen «Restoration» seilte fra Stavanger til New York med 52 norske emigranter ombord i 1825. Nordmenn utvandret til Amerika på jakt etter et bedre liv, i dag er det andre som innvandrer til Norge for å finne frihet, trygghet og muligheter for et bedre liv.

Sara Oust venneforening er så heldig å ha tidligere teaterinstruktør og musiker Rolf Norsen som medlem i styret. Han har skrevet og regissert flere teaterstykker og historiske tablåer om Sara Oust og haugianerne. Rolf har nå produsert et historisk drama prosjekt for skoler i Nord Østerdalen. Innholdet handler om Hans Nielsen Hauge, Sara Oust, flere navngitte haugianere og «motstandere» av haugianerbevegelsen og deres virke. Hendelsen ender opp med emigrering til Amerika.

Målgruppen er 4.klassinger, på fådelte skoler 3.- 5.klassetrinn. Innholdet er tverrfaglig, dvs. at elevene vil kunne gjøre seg nytte av det faglige innholdet som fordypning i flere emner og fag både nå og på senere klassetrinn. At elevene selv får være aktive med i gjennomføring og skuespill, vil gi dem bedre forståelse både for det historiske temaet om haugianismen, utvandring og integrasjon, og for relasjonen til dagens innvandringsituasjon.

Innholdet har tydelig relevans til grunnopplæringens læreplan i forhold til verdier og prinsipper som f.eks. Identitet og kulturelt mangfold, Skaperglede, engasjement og utforskertrang, Demokrati og medvirkning.

Prosjektet har fått kr 25.000 fra Innlandet fylkeskommune og kr 3000 fra Tolga Os sparebank. Videre er det kommet tilsagn om kr 10.000 fra Sparebankstiftelsen som utbetales når prosjektet igangsettes, de betinger bruk av sosiale medier som forteller om prosjektet osv. Teater Fjellregionen går inn med egeninnsats som verdisettes til ca. kr 10.000.

Vi har engasjert teaterpedagog Heidi Hagesveen Hagen til å gjennomføre skoleprosjektet.

Prosjektet gjennomføres på fire skoler i 2025, Fåset skole 23.oktober, Fagertun skole 3. november, Vingelen skole 19. november, Tyllidalen skole 20. november. Det åpnes for at flere kan melde seg på i 2026.

Nord-Østerdalseminaret 1. november i Tolga kulturhus: Utvandring til Amerika.

Musea i Nord-Østerdalen i samarbeid med Sara Oust venneforening, inviterte tre fagpersoner som på ulikt vis kunne fortelle om denne viktige og interessante delen av vår historie.

Linda Helen Haukland. Førsteamanuensis Universitetet i Nord. Ph.d. i Sosiologi. **Haugianerne som kulturbærere i Amerika.**

Linda Helen har bred kunnskap om Hans Nilsen Hauge og haugianerne. Mange lek-kristne fra haugianerbevegelsen utvandret. Haugianere behersket ofte skrivekunsten og var svært litterære. Deres søkelys på lese- og skriveferdigheter hadde stor betydningen for dialogen mellom Norge og USA. Hun belyste hvordan haugianerne så på lese- og skriveopplæring som betydning for å bli en borger og en god kristen, og hvordan det igjen påvirket samfunnet de dro fra og samfunnet de kom til.

Jan Eivind Myhre professor emeritus i historie ved Institutt for arkeologi, konservering og historie ved Universitetet i Oslo. **Norsk utvandrerhistorie, nye perspektiver.**

Han er bidragsyter og medredaktør for boka Myten om det fattige Norge – en misforståelse og dens historie. Der belyses interessante problemstillinger rundt myten om det fattige Norge og at det bl.a. var hovedårsaken til den massive utvandringen til USA. Hvem var de norske utvandrerne og hvordan påvirket deres bakgrunn de nye samfunnene de etablerte.

Maren Kværness Halberg, konservator NMF, Anno Musea i Nord-Østerdal. **Norsk skolehistorie.**

Norsk skolehistorie, sammenheng med andre sider ved norsk historie på slutten av 1800-tallet. Den gode skrive- og leseferdigheten i Norge gjorde at amerikabrevene fikk stor betydning i tiden for utvandringen til Amerika.

Det deltok 40 personer på seminaret. Tilbakemeldingene har vært gode om at det var godt ledet og med dyktige og kunnskapsrike forelesere. Geir Arne Mælan leder ved Anno Musea i Nord-Østerdal var godt fornøyd med samarbeidet.

SOv hadde håpet at museet kom i gang litt tidligere med annonsering og at man benyttet lokalpressen til omtale. Vi hadde gjort seminaret kjent gjennom vårt nettverk, og mange medlemmer møtte opp. Vi delte ut venneforeningens brosjyre og medlemmer deltok med servering. Inngang var kr 300. SOv hadde ingen utgifter i forbindelse med seminaret.

Antall medlemmer og verving

Venneforeningen har 36 betalende medlemmer, hvorav 6 nye.

Innmelding etter 01.10. regnes som medlemskap for påfølgende år.

Takk

Venneforeningen vil rette en stor takk til Vingelen kirke- og skolemuseum og Anno Musea i Nord-Østerdal for godt og verdifullt samarbeid. Vi ser fram til videre samarbeid.

Vi vil også takke Vingelen skole- og barnehage for gratis lån av møtelokale.

Sara Oust venneforening

Årsmøte 19.11.2025